

Korset och Kronan

Nr 92/2022

Ordet om korset är en
dårskap för dem som går
förlorade, men för oss som
blir frälsta är det en Guds
kraft (1 Kor. 1:18)

Jesus säger: Håll fast vid
det du har så att ingen
kommer och tar din krona
(Upp. 3:11)

Den gode herden
leder sina får (Joh. 10)

CA 10: Om nattvarden (10)

Bland de reformerta teologerna som kom att gå emot den bibliska, lutherska nattvardsläran fanns förutom *Carlstadt*, *Zwingli* och *Calvin* en rad framstående och lärda teologer. I förra numret presenterades *Leo Judae*. Här skall nu ytterligare en reformert teolog lyftas fram. Han hette *Konrad Pellikan* och kännetecknades av stor lärdom och en omfattande bibelkunskap. Men tyvärr kom också han att i vissa läropunkter avvika från sanningen.

Konrad Pellikan (1478-1556)

Han hette egentligen Conrad Kürsner och kom från Elsass (Alsace). Familjen var fattig men Konrad fick med hjälp av sin morbror möjlighet att en kortare tid studera vid universitetet i Heidelberg. Tillbaka i hemstaden inträdde han i ett franciskanerkloster och undervisade där gratis i konventets skola. Därefter blev han

av sin orden sänd till Tübingen, där han fick en utmärkt lärare, *Paulus Scriptoris*, som undervisade honom i många olika ämnen. Pellikan lärde sig sedan hebreiska på egen hand. Det gick till så att Scriptoris fick tag i en stor och tung hebreisk bibelhandskrift, som han bar på sin rygg hela den långa vägen från Mainz och sedan gav till Pellikan. Denne började då ivrigt att studera profeterna utan hjälp av lärare eller grammatik. Han lärde sig de hebreiska bokstäverna genom att han hade tillgång till några få verser ur en liten skrift av *Petrus Niger* som hette *Messias-stjärnan*. Förutom de hebreiska bokstäverna hade den också en latinsk transkription av dessa.

Så läste han igenom hela den hebreiska Bibeln med hjälp av den latinska översättningen. Han lärde också känna den framstående hebraisten *Reuchlin*, som lånade honom en grammatik av *Moses Kimhi*. Konrad var så skicklig och flitig i sina studier att han blev Reuchlins medarbetare och själv gav ut den första hebreiska grammatiken på ett europeiskt språk. Den trycktes år 1503. Hela livet fortsatte han sedan med hebreiska studier.

År 1501 blev Pellikan prästvigd, och han tjänstgjorde i Rouffach, Prorzheim och Basel fram till 1526. Under denna tid kom han också i kontakt med reformationen och blev steg för steg övertygad om att Luthers lära var sann. Han stod också nära *Erasmus av Rotterdam*, men när denne valde att stanna kvar inom den katolska kyrkan tog Pellikan ett avgörande steg över till reformationen. Genom ivriga studier av kyrkofäderna kom också Pellikan fram till att den medeltida katolska kyrkan på många punkter hade avvikit från kyrkofäderna och från urkyrkan.

Till sist lämnade han klostret och flyttade till Zürich, där han kom i nära kontakt med *Zwingli*. Han blev där kallad som professor i grekiska och hebreiska vid det s.k. Carolinum, där evangeliska präster utbildades. Tiden 1526 fram till sin död 1556 kom Pellikan att stanna i Zürich.

Under den första perioden 1526-1531 skedde brytningen mellan Luther och Zwingli, vilken vi tidigare har behandlat. Luther skrev då sina stora stridsskrifter om nattvarden, först mot Carlstadt och sedan mot Zwingli. Detta ledde också till att Zwinglis medarbetare tog ställning mot Luther. Så blev Zürich och dess teologer centrum för motståndet mot den bibliskt-lutherska nattvardsläran. Detta gällde tyvärr även Pellikan. Hans självbiografi *Chronikon* har även getts ut i nyare tid.

Bucers förmedlingsförsök

Förgäves försökte några andra teologer med *Martin Bucer* i spetsen få de reformerta teologerna i Schweiz att på nytt förena sig med Luther. Även Melancton engagerade sig mycket i detta. Men dessa försök var dömda att misslyckas. Zwingli hade så hårt bundit sig vid tanken att Kristi kropp och blod endast var i himlen och att de därför omöjligen kunde vara konkret närvarande i brödet och vinet. De reformerta kunde därför aldrig gå med på att Kristi kropp rent fysiskt blev närvarande när instiftelse-

orden upprepades på Kristi befallning. För Zwingli och teologiska medarbetare var instiftelseorden av Jesus bara en berättelse om vad som en gång hände den första nattvarden och ett löfte om att Jesus andligen skulle vara med de sina. De menade att Jesus vid den första nattvarden endast utförde en symbolisk handling, vars syfte var att peka på hans död för våra synder. I nattvarden gavs bara bröd och vin, men dessa gåvor symboliserade Jesu kropp och blod, som nu var i himlen efter uppståndelsen och himmelfärden.

Luthers lära att Kristus i sin allmakt verkligen kan göra precis det han säger och verkligen vara närvarande kroppsligen i bröd och vin kunde de inte acceptera. Så strandade alla välvilliga förmedlingsförsök av Bucer m.fl. Men Bucer själv och några andra teologer lade dock fram den s.k. *Wittenbergkonkordian* i maj 1536 då man enades med Luther och de lutherska teologerna. (Se *Konkordieformeln*, SD 7:13-16, SKB, s. 611f). En tid kom dessa att stå i kyrkogemenskap med varandra. I denna *konkordia* (enhetsskrift) bekände Bucer och de sydtyska teologerna att brödet och vinet var Kristi kropp och blod, som gavs åt alla nattvardsgäster oberoende av om de trodde eller ej. Detta var något som de schweiziska teologerna inte kunde acceptera.

Luther hade ställt det som ett absolut krav att man inte på något sätt fick ge efter när det gällde den bibliska läran. Tanken var endast att om möjligt få de schweiziska teologerna att ändra sig och ta tillbaka sin villfarelse. Men detta skedde inte. Istället hårdnade motsättningarna och kom senare under Calvin att fortsätta. De ledande ortodoxerna på 1600-talet ägnade sedan mycket tid och kraft åt att bekämpa denna villfarelse, som de såg som ett lika allvarligt avsteg från sanningen som den romersk-katolska kyrkans villfarelse.

Forts. i nästa nr.